

1

**Protestant Christelijke Basisschool
De Morgenster, Sleeuwijk**

Van zestien procent uitval naar vijf procent

Samenvatting

PC basisschool De Morgenster wil een brede ontwikkeling aanbieden en niet alleen een cognitieve school zijn. Wel zijn er duidelijke prioriteiten gesteld: 's ochtends werken aan de basisvaardigheden en 's middags komen andere vakken aan bod. Daarbij worden ook betekenisvolle activiteiten geïntegreerd in het lesprogramma, zoals groeien van plant tot boom, herfst of voorlezen aan gehandicapten.

De school is een zogenoemde eenpitter. Het bestuur vindt dat een basisschool in eerste instantie is bedoeld om goed onderwijs te geven, en daarom moeten taal en rekenen voorop staan. Om de resultaten hierin te verbeteren heeft het team harde afspraken gemaakt over extra instructie, extra leertijd en de momenten op een

dag waarop vakken worden gegeven. Lezen vindt standaard plaats van half negen tot negen uur, vervolgens godsdienst en dan rekenen. De resultaten zijn hierdoor van 16 procent uitval teruggegaan naar 5 procent.

Nu de school met taal goede resultaten boekt, wordt het rekenen aangepakt. Het team voert inhoudelijk overleg over het rekenonderwijs en de rekenmethode. Door discussies hierover krijgen de leerkrachten kennis van tussendoelen en van hun eigen plek in de leerlijn. Alle leerkrachten houden dezelfde hoge doelen van de methoden aan. Eerlijkheid, duidelijkheid en communicatie worden gezien als randvoorwaarden voor opbrengstgericht werken. ■

“Duidelijkheid en communicatie:
randvoorwaarden voor opbrengstgericht werken”
Wim Marinissen, directeur

“W e zijn in vier jaar tijd van een taalzwakke een taalsterke school geworden, vooral op het gebied van technisch lezen en spelling. We willen nu met rekenen dezelfde ontwikkeling doormaken als we met technisch lezen hebben gedaan. Het stramien eronder

is hetzelfde maar rekenen is complexer. Als technisch lezen beter gaat, dan gaat rekenen ook beter. Dat is opbrengstgericht werken, we hadden alleen nog niet ontdekt dat het zo heette. Je kijkt naar de resultaten van een bepaald vak op leerling-, groeps- en schoolniveau. Wat wil je precies? Zijn we tevreden? Je kunt pas meten als je doelen hebt gesteld. De normering hebben we in de organisatie verankerd. We

Langzaam aan en kleine stapjes.

We noemen dat 'laks'.

Als iets niet naar tevredenheid verloopt spreken we de leraar aan en niet de mens achter de leraar.

vergelijken de resultaten van onze school (schoolgroep 1) met vergelijkbare scholen. Het lerarenteam heeft vastgesteld dat we ten minste het gemiddelde van schoolgroep 1 willen halen. In het verlengde hiervan hebben we nagedacht waar we als school willen staan en op basis daarvan is de visie opnieuw gedefinieerd.

Selectie

We willen een brede ontwikkeling aanbieden en niet alleen een cognitieve school zijn. Maar wel met duidelijke prioriteiten. We werken 's ochtends aan de basisvaardigheden en 's middags komen andere vakken aan bod. Die andere vakken gaan vlotter en makkelijker en zijn voor de kinderen minder intensief doordat de basisvaardigheden veel beter worden beheerst. We willen betekenisvolle activiteiten integreren in ons huidige lesprogramma. Deze activiteiten bespreken we met het team. Elke leraar organiseert ten minste een keer per week een betekenisvolle activiteit, zoals groeien van plant tot boom, herfst of voorlezen aan gehandicapten. We bezoeken het Archeon in

het kader van de geschiedenisles groep 6. Zo'n bezoek is goed voorbereid. Het zit hem vooral in de kwaliteit van het onderwijs dat wij willen aanbieden. Opbrengstgericht werken geeft mij houvast voor de selectie van vakken. Wij gaan niet macrameën voor linkshandigen. Onze vergaderingen gaan echt over de onderwijsinhoud. Handige tips worden doorgegeven. De teamvergaderingen zijn daarop ingericht. En niet op de vraag door welke poort Sinterklaas onze school binnenkomt.

Gezamenlijk

De scores van de vakgebieden worden drie maal per jaar verzameld door de intern begeleiders en in overzichten met tussendoelen weergegeven. Deze gegevens en opbrengsten zijn allereerst gespreksonderwerp in het overleg tussen directie en intern begeleider. We vergelijken de cijfers met voorgaande jaren op schoolniveau: waar zit een dip? Er wordt over een aanpak besloten. Je kijkt altijd met elkaar of er in de effectiviteit van een programma en de lesstof winst te behalen valt. Onderwijsinhoudelijke onderwerpen bespreken wij samen met het team.

Effectieve instructie

We hebben een aantal jaren geleden als team een opleiding gehad in effectieve instructie. Hoe effectiever je de dingen regelt, hoe minder uitval je hebt. Daardoor signaleer je eerder dingen die niet kloppen en kan je sneller preventief ingrijpen. We bekijken via klassenbezoeken of leerkrachten nog toepassen wat we toen hebben geleerd. Deze klassenbezoeken zijn geen controle-middel, ze zijn ingesteld om te leren van elkaar. De intern begeleiders fungeren hierbij als coach. »

Tevredenheid

Vergeleken met andere scholen is de tevredenheid bij leraren hoog, blijkt uit de peiling die we hier houden. Leerkrachten zijn eigenaar van hun beroep. Volgens mij komt dat door de combinatie van gezamenlijkheid, verantwoordelijkheid en opbrengstgericht werken. Er is hier een opbrengstgerichte cultuur. Leerkrachten vragen waarom ze die cursus moeten volgen, wat het oplevert. Als iets niet naar tevredenheid verloopt spreken we de leraar aan en niet de mens achter de leraar. Ik overhaast het ook niet. Langzaam aan en kleine stapjes. We noemen dat 'laks'. Het maakt niet veel uit of we twee of vier jaar over een ontwikkeling doen, als we maar met zoveel mogelijk mensen onze doelen bereiken. Dus soms een pas op de plaats omdat de vaardigheden nog niet goed genoeg zijn ingeslepen.

Communicatie

Mensen voelen zich veilig. We hameren ook op de communicatie. Je hebt geen lastige leerlingen, maar je vindt het moeilijk om met het gedrag van een bepaalde leerling om te gaan. Eerlijkheid, duidelijkheid en communicatie zijn randvoorwaarden voor opbrengstgericht werken. En die waarden en normen zorgen weer voor betrokkenheid. Ouders, leraren, bestuur, leerlingen zijn betrokken bij deze winkel. Betrokkenheid moet je ook beantwoorden. En dan investeer je echt in de toekomst van deze organisatie." ■

Schoolbord: Wat doen we vandaag?

“Verschillende leerstrategieën leiden tot instructie op maat”

Laurien van Oosten en Marlies van der Burg,
intern begeleiders

Het lastigste stukje is dat je ook naar het handelen in de groep gaat kijken.

“N a iedere toetsafname analyseren we de resultaten en vergelijken die met de gewenste scores en de scores van de laatste jaren. We volgen de kinderen individueel en per groep. Het lastigste stukje is dat je ook naar de leraar moet gaan kijken, vooral naar het handelen in de groep. De manier van

instructie geven heeft veel invloed op de resultaten van leerlingen. Wat heeft het kind nodig en wat heb jij als leerkracht nodig om verder te komen. Dat is het type gesprek wat we met de leerkrachten voeren en dat komt soms dichtbij.

Klassenmanagement

Leerkrachten moeten doelen stellen en daar naartoe werken. Op het moment dat resultaten »

tegenvallen, ga je interventies plegen. Extra instructie, extra leertijd, extra bronnen. Door goed klassenmanagement kan je extra instructie geven en heb je extra leertijd. Want door kinderen zelfstandig te laten werken creëer je als leraar tijd om verlengde instructie te geven.

Welke instructie

De leraar gaat als eerste in gesprek met de leerling. Leerlingen weten heel goed waar ze goed en vooral niet goed in zijn. Ze hebben eigenlijk geen cijfers nodig: ze kunnen hun eigen rapport schrijven. We laten zwakke en sterke kinderen samen werken, maar soms laten we ook juist zwakke leerlingen met elkaar en sterke leerlingen met elkaar samenwerken. We variëren daarin. Omdat je in gesprek gaat met kinderen hoor je: 'Ik vind het fijn om met Dennis te werken, want die legt alles goed uit' of 'Ik vind werken met Petra fijn omdat we allebei niet zo snel zijn.' Wij leren op deze manier de verschillende leerstrategieën van kinderen kennen. Wie heeft baat bij welke instructie? Dat leggen wij als intern begeleiders vast.

Bombarie

We leren de leerlingen al op jonge leeftijd dat ze voor zichzelf leren en niet voor ons. Leren is leuk

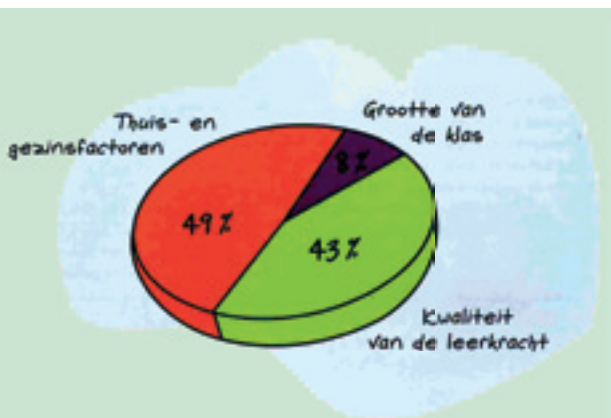
Als we een keer niet lezen, dan worden we door de leerlingen op het matje geroepen. Toen we het lezen om half negen invoerden zagen we het verschil in groep 8. Die gasten kwamen voorheen 's ochtends met forse bombarie binnen. Nu gaan ze direct beginnen met lezen en is het rustig.

Rekenen

Wij merken dat ouders hun kind graag willen helpen met leren rekenen. Dat gaat fout, omdat zij hun kinderen helpen op de manier zoals zij zelf vroeger hebben leren rekenen. Terwijl wij elk kind zoveel mogelijk op maat bedienen. De intern begeleiders hebben het afgelopen jaar op de ledenvergadering een presentatie gehouden over rekenen. We lieten een plaatje zien waaruit bleek dat ouders heel veel invloed hebben op de leerprestaties. Daar schrokken ze van. We hebben benadrukt dat ze positief moesten praten over rekenen. Er kwamen allerlei reacties. Toen heb ik een folder geschreven met de inhoud van de presentatie en tips wat ze thuis zouden kunnen doen¹. Die folder hebben we actief onder de ouders verspreid. Ouders weten nu op welke manier ze hun kind kunnen helpen.

Lezen

Twee jaar geleden hebben we een soortgelijke presentatie gehouden over technisch lezen. Ook daar lag de nadruk op de manier waarop ouders hun kind kunnen stimuleren om thuis te lezen. Ook hiervan is een folder gemaakt zodat ouders ook thuis de tips en adviezen nog eens konden nalezen². Ouders weten op welk AVI-niveau³ hun kind zit. En dat het bijvoorbeeld veel beter is om vier keer een kwartier te lezen dan een keer een uur. Hoe kan je het beste de fouten van je zoon corrigeren? Is het beter om een paar seconden te wachten? We merken na twee jaar veel resultaat. Meer ouders zijn gaan voorlezen, ook in de hogere groepen. We geven ouders positieve feedback en zijn trots op de resultaten die zij met hun kind door hun inzet hebben bereikt.

Dingen die invloed hebben op het leren lezen en rekenen van kinderen.

¹ + ² De inhoud van deze folder is opgenomen in de bijlage

³ AVI: Analyse van Individualiseringsvormen. Het AVI-systeem wordt gebruikt om de technische leesontwikkeling van kinderen te volgen en om teksten in te delen naar moeilijkheidsgraad.

Harde afspraken

Er zijn harde afspraken gemaakt over extra instructie, extra leertijd en de momenten op een dag waarop vakken worden gegeven. Lezen doen we standaard van half negen tot negen uur, daarna godsdienst en dan rekenen. Als je door de school loopt doet iedereen hetzelfde. Op die momenten vallen lessen nooit uit.

Leerlingen zijn rustiger, omdat ze precies weten wat ze gaan doen. Ze komen binnen en gaan lezen. We weten dat het werkt, omdat de resultaten van 16 procent uitval teruggingen naar 5 procent. Daarom hebben we deze werkwijze ook voor rekenen overgenomen.

Er was wel wat weerstand tegen het voorstel om het lezen naar voren te halen en daarna pas de godsdienstles. Men was al zolang gewend om op die manier de dag te beginnen. De afspraak werd dat we het een kans zouden geven maar dat we het proces goed gingen evalueren. Na drie maanden wilde niemand het meer terugdraaien. Draagvlak ontstond ook door de trainingen.

Vrijwel iedereen was gemotiveerd en men ging zonder mopperen aan het werk op de nieuwe manier. Want mensen zagen dat het werkte. Na de Cito Eindtoets waren de rekenresultaten op het vooraf vastgestelde niveau. Dat was een goed moment om het resultaat samen met het team te vieren.

Hoogopgeleid

Wij hebben als hoogopgeleide intern begeleiders - orthopedagogiek en onderwijskunde - veel kennis. In het verleden werd op de school vaak de hulp ingeroepen van externen, maar daar was kritiek op. Het is duur en levert geen onderwijs op maat, geen precieze aansluiting bij ons team. Nu hebben we zelf de kennis in huis. We hebben onze licentie gehaald voor het project Afstemming. Elk jaar is er wel een verplichte scholing: technisch lezen (intern, soms extern via het samenwerkingsverband); rekenen (intern); handelingsgericht werken (intern); taal (intern)."

Laurien van Oosten: Kennis van leerlijnen en tussendoelen is een randvoorwaarde

"Toen ik hier als adjunct begon waren de leerlijnen in groep 1 en 2 niet duidelijk vastgelegd. Er stond nergens omschreven wat de leerlingen moesten kunnen na bijvoorbeeld groep 2. De doorgaande lijn was er niet en er miste soms zelfs lesstof bij de overgang. We hebben toen het team bij elkaar gezet en inhoudelijk overleg laten voeren over het huidige rekenonderwijs en de rekenmethode. Dit gebeurde in collegiaal overleg met collega's van groepen die met elkaar verbonden zijn: groep 1 met 2, groep 3 met 4, enzovoort. Een week later versprong dat: groep 2 met groep 3, enzovoort. Aan bod kwamen vragen als: Waar start de methode in het volgende leerjaar, wat moeten de kinderen dan kunnen en hoe biedt de methode een bepaalde strategie aan? Aan de leerkrachten van de hogere groepen werd gevraagd waar ze tegenaan lopen tijdens het geven van de rekenlessen. Door die discussie kregen de leerkrachten veel meer kennis van tussendoelen, maar ook van hun eigen plek in de leerlijn. Die kennis is een randvoorwaarde om de resultaten te kunnen volgen. We houden dezelfde hoge doelen van de methoden aan, we differentiëren met de oplossingsstrategieën. Bij wijze van hoge uitzondering wijken we alleen bij rekenen af van het programma. Dit overleggen we dan met kind zelf, de ouders en het voortgezet onderwijs.

Als intern begeleider heb ik op de onderbouwvergaderingen de tussendoelen rekenen op de agenda laten zetten. Als leerkracht van groep 3 had ik eerder ervaren dat de leerkrachten van groep 2 het lastig vonden om te praten over de dingen waar je in groep 3 tegenaan loopt. Ik ging er daarom ten onrechte van uit dat dit weerstanden zou oproepen. Om zo dicht mogelijk bij de praktijk te blijven heb ik de theorie vertaald naar wat dat voor ons betekende. Daar hadden ze houvast aan. Door het laagdrempelig te brengen was er geen weerstand, maar commitment."

“Ouders hebben een voorbeeldfunctie”

Lida Hagenaards, onderbouw, groep 1, Mirjam Bults, middenbouw, groep 3, Jacco Bouman, bovenbouw groep

*We houden ons als team aan de afspraken,
want ze hebben veel resultaat.*

In de onderbouw hebben we veel aan de basis van het rekenonderwijs gedaan. We hebben de leerlijnen en de leerlinggegevens erbij gepakt, en zijn aan de hand daarvan met elkaar in discussie gegaan. We hebben de tussendoelen opgeknipt in twee jaar en die observeren wij gestructureerd met vaste momenten. 90 procent kent de kleuren, 10 procent niet. Met zo'n groepje ga je regelmatig dooroefenen. We gaan nu de

Citotoets Ordenen invoeren. Daar spelen nog wel wat praktische problemen. De tijdsdruk van het toetsen zit met name in de groepen 1, 2 en 3. Er wordt door de school veel gefaciliteerd om leerlingen goed te volgen. Er is door onze ICT'er een database ontworpen waarin de leerlingresultaten van de methodegebonden toetsen kunnen worden ingevoerd. Deze is op het netwerk gezet, dat scheelt veel tijd en werk. Met kleuren geven we aan hoe het resultaat van een leerling geïnterpreteerd moet worden. Wanneer een score rood kleurt, betekent dit dat het onderdeel onvoldoende beheerst wordt. Dan weet je als leraar in één oogopslag dat je extra dingen moet doen.

Ouders

De eerste hoofdstukken van de leesontwikkeling in groep 3 zijn heel belangrijk. We gaan dan letterkaartjes flitsen, puur letters stampen en de klank-teken-koppeling oefenen. Daarbij worden we ondersteund door de klassenassistenten. We hebben ouders gevraagd om te helpen met flitsen. Ouders hebben een voorbeeldfunctie. Liggen er thuis geen boeken of kranten, dan kan je ook veel minder interesse voor lezen bij de kinderen verwachten. We sporen ze aan om naar de bibliotheek te gaan. De basis leren beheersen gaat veel sneller als je het samen doet.

Voorheen gingen veel kinderen zonder AVI-niveau naar groep 4, nu ligt ons doel op minimaal AVI 2 eind groep 3. Dat kan door veel oefentijd en verlengde instructie door iedereen worden behaald. Van de zestig kinderen lezen er drie nog niet op het gewenste niveau. In groep 4 geven we deze drie veel extra aandacht.

Stapjes

De komende twee jaar staat de invoering van handelingsgericht werken op de agenda. Dat gebeurt heel grondig en met kleine stapjes. Onze directeur zegt altijd 'Laks: langzaam aan, kleine stapjes.' Die stapjes maak je zelf, iedereen vanuit z'n eigen plekje en met z'n sterke en zwakke punten. Openheid en vertrouwen zijn de basis voor resultaatgericht leren, en vieren en belonen. Gisteren stond er ineens een fruitbakje in mijn klas." ■

Jacco Bouman: 'We kunnen meer leerervaringen uit de sportdag halen'

"In groep 7 merk ik dat we de afgelopen jaren veel meer aandacht aan het lezen hebben besteed. Je gaat als team ergens voor en we houden ons als team aan de afspraken. Dan zie je dat de werkwijze een goed resultaat oplevert. Het werkt in een veilige omgeving, waar iedereen zichzelf kan zijn. Ik had op mijn vorige school een aparte positie, met eigen onderwijsideeën. Op deze school ontwikkelen en leren we met elkaar. De neuzen staan dezelfde kant op. Ik ben voorzichtig om dingen ter discussie te stellen, maar doe het wel. Bijvoorbeeld over de sportdag. De sportdag werkt al twintig jaar goed, maar ik zie nu, door onze manier van opbrengstgericht werken, dat er meer leerervaringen uit te halen zijn. Kinderen moeten het beseft hebben dat ze voor zichzelf leren en dat beseft mag nog wel een stukje worden uitgebreid. De leerlingen zijn ook nog niet in staat om uit drie leerstrategieën er eentje te kiezen die bij hen past. Daar wil ik het opbrengstgericht werken in mijn eigen groep op sturen." ■

“Je krijgt later last van wat je als kleuter niet begreep”

Minke, Aron, Julia, Daniëlle, leerlingen

Hier kijken ze goed naar wat je kunt en als je extra aandacht nodig hebt, dan komt de leraar. Je mag zelf aangeven of je iets moeilijk vindt. In eerdere groepen zat ik wel eens aan de instructietafel. Dat is gewoon een tafel achter in de klas. Ik had moeite met rekenen en je krijgt daar dan bijles. Ik vind het niet erg om iemand om hulp te vragen, omdat je van elkaar weet wie je kunt helpen. Vlak voor de toets hebben we oefensommen, dan mag je aan de andere leerlingen vragen hoe het precies zit. Oefenen is eigen verantwoordelijkheid, maar rond en na de toets komt de leraar wel naar je toe. Meester Jacco zegt bij iedere les: 'Je zit hier voor jezelf en niet voor mij! Ik ken alles al.' Mijn zusje weet een aantal dingen niet. Mijn ouders moesten meteen op gesprek komen. Sommige ouders vragen zich dan af wat ze hier doen. Ja, maar het is belangrijk, want je krijgt in latere groepen last van wat je in je kleuterjaren niet begreep!”

Lezen

“Ik vind lezen erg leuk ook als je net uit je bed komt en direct een half uur moet lezen. Je bent in je eigen wereld, daar rust je van uit. Je mag ook boeken van thuis meenemen. Een aantal leerlingen uit groep 8 helpen de kinderen uit groep 3 met lezen.

Die hebben nog geen AVI. AVI 1 is bijvoorbeeld 'Ik, Maan, Roos, Vis'. Ongeveer drie keer per jaar word je meegenomen door de juf. En dan lees je het AVI-niveau. We lezen heel veel en als we geschiedenis en aardrijkskunde doen, dan laten we het digibord voorlezen.”

Tutor

“Ik begeleid als tutor meestal twee leerlingen op maandag, dinsdag en donderdag. Je hebt dan wel regels. Zo zit ik altijd tussen beide leerlingen in en laat ze omstebeurt voorlezen zodat ze blijven opletten. Anders doen ze op zo'n bladzijde te weinig. Ook gaan we niet in de aula zitten want die kinderen zijn veel te snel afgeleid. Je moet ze compli-

menten geven en bespreken waar dat stukje over ging. Dat heet bij ons begrijpend lezen. Er staan woorden in die ze niet begrijpen, dan zeg ik altijd: 'Zeg dat woord nu eens tegen mij!’”

Flitsen

“We flitsen met een programma op de computer, waarbij heel snel een woordje voorbij komt en flits - het is weg. Als je snel kan lezen, krijg je een duim. Je ziet ook dat je meer bereikt dan de vorige keer. Leren doe je op deze school op een speciale manier. Als er iets lastig is dan wordt je meteen geholpen. En de juffen weten alles van je. Op de middelbare school ben ik bang dat niemand wat van je weet.” ■

Tutorlezen: Altijd tussen beide leerlingen in.

“Open communicatie werkt”

Yolanda Hak, Ankie Crielaard, Arjo van der Nat
en Lennard Kant, ouders

“D

e leerstructuur en -strategie die hier wordt aangeleerd is erg belangrijk. Daar gaan ze in het voortgezet onderwijs veel profijt van hebben! Deze school staat bekend om zijn strakke structuur en de goede resultaten. Dat is de reden waarom er ook leerlingen op deze school zitten die niet protestants-christelijk zijn.”

“Mijn zoontje vond het erg leuk om een leerling uit groep 3 te helpen. Dat is voor beiden van belang. Tutor lezen heeft een sociale functie. Het lijkt wel allemaal prestatiegericht, maar ik heb niet het idee dat het alleen gaat om de betere presteerders. Er is juist heel veel aandacht voor diegenen die wat minder mee kunnen. Als er in de thuissituatie iets is, dan houden ze er rekening mee. Vooral de betrokkenheid ervaar ik als een warme deken.”

“In de groepen 1 en 2 zitten we met de leerlingen in de kring. Daarna is er één keer in de twee weken van een uur tot kwart over een inloophmoment waar je als ouders in de klas kan kijken hoe het gaat. Die dag wordt ook het ‘tussendoortje’ meegegeven. Dat is een kort rapportje waarin staat wat ze hebben gedaan en gaan doen.”

“Het valt op dat de samenwerking tussen alle geledingen van deze school, ouders, leerkrachten, bestuur, directie, medezeggenschapsraad, erg goed is. Er is een open communicatie. En dat werkt.” ■

Mirjam Bults in de middenbouw

“De kracht van de eenpitter”

Caroliene Cornet en Frank

Melse, bestuursleden

“**D**it bestuur is een zogenoemde eenpitter: het bestuur is er alleen voor deze school. Het is geen bestuur op afstand, er is een directe overzichtelijke korte lijn. We hebben elke maand een bestuursvergadering met alle elf bestuursleden en daarnaast is er tien maal per jaar een vergadering met het dagelijks bestuur. Bovendien is er contact tussendoor. We bemoeien ons niet met de directe onderwijskundige zaken. Op onderwijsgebied zijn wij relatieve leken, maar wel allemaal ouders. Het uitvoeringsniveau ligt bij de school, het beleidsmatige ligt bij het bestuur.

Menselijke kant

Met name de regelmaat en de duidelijkheid die deze school biedt is van groot belang. De menselijke kant wordt daarin meegenomen. Dat is de kracht van een eenpitter. We kennen alle 25 leraren. Betrokkenheid van zowel bestuur als ouders is een heel sterk punt. We horen wel eens dat ouders moeilijk in te zetten zijn, maar dat speelt bij ons niet. We hebben heel veel ouders die betrokken zijn en echt wat willen doen voor de school.

Bespreekpunten

Er is per jaar een kalender met bespreekpunten van het

bestuur. We bespreken één keer per jaar de opbrengsten van het onderwijs die zijn samengevat in een managementletter. Hoe hebben wij als school gescoord en wat zegt dat? De analyses worden verder verfijnd voor de bespreking met de leraren. In de schoolgids worden de prestaties verantwoord richting ouders. Vier jaar geleden wezen cijfers uit dat er iets moest gebeuren, de prestaties gingen richting ondergrens.

Daarnaast hebben we een vierjarig schoolplan en een jaarplan. Dat geeft veel houvast. Het schoolplan komt in de bestuursvergaderingen aan de orde, met stoplichten, die op rood, oranje of groen staan, zodat het goed wordt gemonitord. Dat is opbrengstgericht werken.

Goed onderwijs

Als bestuur vinden wij taal en rekenen belangrijk. Een basisschool is in eerste instantie bedoeld om goed onderwijs te geven. De basis is gewoon lezen, taal en rekenen. Vanuit dat beeld was lezen speerpunt nummer 1. Begin met technisch lezen, want iedereen kan het leren. Dan heb je een basis voor andere vakken. Als je als school niet durft te kiezen dan kom je er niet. En deskundigheid van buiten en binnen gebruiken. Externe deskundigheid helpt heel goed bij het overzicht en bij het spiegelen. Doen we de goede dingen en doen we die goed.

Kritisch

Elke drie jaar bezinnen we ons op de vraag: kunnen we als eenpitter nog de kwaliteit bieden waar wij voor willen staan? Is het financieel gezond genoeg en gaan de nieuwe ontwikkelingen in de goede richting? Er zit altijd een bestuurslid in sollicitatiecommissies. Kan je op alle beleidsterreinen voldoende capabele mensen krijgen? En heel kritisch: kunnen de kinderen hier tevreden naar school?" ■

Agenda

De Morgenster gaat de komende jaren met name het inspirerend onderwijs verder vormgeven door:

- Een warm 'nest' te zijn voor leerlingen, leerkrachten en ouders/verzorgers waarbij vertrouwen, respect en veiligheid belangrijke elementen zijn
- Als team professioneel samen te werken
- Het zelfstandig werken en het samenwerken verder te ontwikkelen
- De leerling meer verantwoordelijk te maken voor zijn eigen leerproces
- De leerlingen voortdurend uit te dagen hun cognitieve, sociale, creatieve en motorische talenten te ontwikkelen
- De leeractiviteiten betekenis te geven door in te spelen op actuele ontwikkelingen uit de omgeving
- Meer tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen door handelingsgericht te gaan werken.

TIPS OM MORGEN MEE TE BEGINNEN!

1. Begin met technisch lezen: iedereen kan het leren!
2. Structureer met een heldere visie en organisatie. Word geen kippenhok, waarin iedereen door elkaar kakelt
3. Wat belangrijk is, krijgt voorrang
4. Een heldere schoolorganisatie zorgt ervoor dat je sneller signaleert en kan bijsturen
5. Krijgen de leerlingen het onderwijs waar zij recht op hebben?
6. Ouderbetrokkenheid zo groot mogelijk maken, gericht op welbevinden en cognitieve ontwikkeling
7. Vier wat er te vieren valt
8. Verhelder de leerlijnen met de leerkrachten
9. Schoolontwikkeling en innovaties moeten in samenhang worden aangepakt
10. Kennis in huis halen en van binnenuit de deskundigheid van het team vergroten
11. Leerkrachten moeten gericht met elkaar overleggen
12. Vergader niet over de organisatie maar over de inhoud
13. Verander LAKS: langzaam aan kleine stapjes
14. Zorg dat je altijd in beweging blijft.

Schoolgegevens

Naam school: PC basisschool De Morgenster

Vestigingsplaats: Sleeuwijk

Aantal leerlingen: 441

Teamgrootte: 29 groepsleerkrachten, 2 directieleden, 2 onderwijsassistenten, 1 administratief medewerkster, 1 conciërge

Aantal groepen: 17, deels per week 18

Denominatie: PC

Korte beschrijving organisatie: De Morgenster is de enige school van de Vereniging voor PC basisonderwijs te Sleeuwijk (eenpitter). Het bestuur bestaat uit elf personen en is vooral beleidsvormend. Er wordt veel samengewerkt met scholen uit de regio.

Specialiteit school: een dynamische basisschool voor inspirerend onderwijs. We zijn sterk in het realiseren van goede resultaten op het gebied van basisvaardigheden, vooral technisch lezen en rekenen/wiskunde, vanuit een goede schoolorganisatie en opbrengstgericht werken.

Contactpersoon Wim Marinissen, directeur.
E-mail: wim.marinissen@morgenster-sleeuwijk.nl

[Bijlage 1]

Inhoud van de folder

Samen leren rekenen op De Morgenster

Inleiding

De bedoeling van deze folder is om u informatie te geven over wat u als ouder kunt doen om het rekenproces van uw kind te ondersteunen. Hieronder vindt u enkele tips.

Algemeen:

- Rekenen doe je overal en is dus belangrijk.
- Elk kind kan leren rekenen.
- Geloof in uw kind.
- Praat positief over rekenen/wiskunde.
- Prikkel de belangstelling van uw kind.

Groep 1 en 2

Veel aandacht besteden aan gecijferdheid en wiskundige oriëntatie:

- Vestig de aandacht van uw kind op getallen en wiskundige verschijnselen (o.a. vierkant, cirkel, driehoek, hoger, lager, meeste, minder) met behulp van prentenboeken, telliedjes en spelletjes.
- Gebruik alledaagse situaties om te tellen en om te gaan met cijfers en hoeveelheden. Stel vragen als:
Hoeveel nachties slapen voor we naar opa en oma gaan? Op welk nummer woon jij? En op welk nummer Pietje? Kun je deze snoepjes eerlijk verdelen tussen Pietje en jou?
- Speel dobbelsteenspelletjes. Stel vragen als:
Wie gooit het meeste?
Hoeveel moet je gooien om op 6 te komen?
- Lees samen prentenboeken waar getallen of wiskundige thema's in terugkomen (eerlijk delen, leeftijden)

Centraal staan:

in groep 1 de telreeks tot 10 en de cijfersymbolen t/m 5;

in groep 2 de telreeks tot 20, de cijfer-symbolen t/m 12 en het kunnen manipuleren met hoeveelheden.

Groep 3, 4 en 5

Besteed aandacht aan de getallenreeksen en bewerkingen tot 20 (groep 3), tot 100 (groep 4) en tot 1000 (groep 5)

- Ondersteun het rekenproces door spelletjes te spelen zoals:
Ganzenbord, Bingo, Monopoly junior, Sjoelen (punten tellen!!), Halli Galli, Take 5, Koehandel.
- Schaf educatieve software aan (bijvoorbeeld via de folder die verkrijgbaar is op school van Ambrasoft).

Centraal staan:

in groep 3 de bewerkingen tot 20, de telrij tot 100, de vijfstructuur (rekenen in stappen van vijf) en starten met klokkijken (hele uren);
in groep 4 de bewerkingen tot 100, de telrij tot 120, de tafels van 1 t/m $5 + 10$, klokkijken (halve uren, kwart voor en kwart over);
in groep 5 de bewerkingen tot 1000, de telrij tot 1200, de tafels t/m 10, beginnen met delen, klokkijken (alle tijden), starten met digitale kloktijden.

Groep 6, 7 en 8

Voer wiskundige gesprekjes met uw kind.

Het gaat dan niet zozeer om het berekenen van het goede antwoord, maar meer om het prikkelen van de nieuwsgierigheid van uw kind. Dingen uit het dagelijkse leven kunnen aanleiding zijn voor zo'n gesprek.

Denk bijvoorbeeld aan:

treintijden, vergelijken van prijzen in de supermarkt, de werking van een zonnwijzer, parkeerkaartjes met digitale tijden,

rentepercentages bij spaarrekeningen, kilometerpaaltjes langs de weg.

Centraal staan:

onderhouden van de rekenvaardigheden die in groep 3, 4 en 5 zijn aangeleerd. Daarbij in groep 6 de bewerkingen tot 10.000, de telrij tot 12.000, de tafels t/m 12, delen en beginnen met breuken. In groep 7 de bewerkingen tot 100.000, de telrij tot 120.000, vermenigvuldigen en delen met grotere getallen, procenten, verhoudingen en kommagetallen. In groep 8 de grotere getallen en bewerkingen.

Als rekenen niet zo goed gaat.

Net zoals kinderen met vallen en opstaan leren fietsen, zo leren ze ook rekenen. U hoeft zich niet direct grote zorgen te maken als het rekenen even wat minder gaat. Om te weten welke signalen serieus genomen moeten worden, kunnen ouders zich de volgende vragen stellen:

- Hoe zit het met de cijferkennis?
- Leert mijn kind de tafels gemakkelijk?
- Zijn er tekenen van moedeloosheid, faalangst?
- Zoekt mijn kind uitvluchten om niet naar school te hoeven?
- Heeft mijn kind vaak lichamelijke problemen?
- Zijn er gedragsproblemen?

Overleggen met school.

- Vraag naar de rekenresultaten van uw kind.
- Vraag naar de extra begeleiding als die nodig is.
- Vertel het aan de leerkracht wanneer u merkt dat uw kind rekenen moeilijk vindt of er thuis misschien zelfs van moet huilen.

Als u thuis gaat oefenen:

- Overleg dan met de leerkracht op welke manier de sommen worden uitgelegd.
- Oefen niet te lang achter elkaar (elke dag 10 minuten oefenen is beter dan één keer een uur).
- Zorg dat de sfeer ontspannen is en dat u niet moppert of ongeduldig bent.
- Beloon uw kind met een complimentje. Kinderen die rekenen moeilijk vinden hebben vaak extra behoefte aan positieve reacties. Benoem daarom wat uw kind WEL kan en WEL goed doet.
- Oefen op een leuke manier op de computer met rekenspelletjes. U vindt spelletjes op de volgende sites:

www.rekenweb.nl

www.nicoland.nl

- Bezoek de website van www.kinderenlerenrekenen.nl

Op deze site vindt u allerlei weetjes en actualiteiten die met rekenen te maken hebben. Op de site www.rekenpilots.nl kunt u informatie vinden over de wijze waarop scholen hun rekenonderwijs kunnen versterken.

Tot slot.

- De Morgenster investeert in goed rekenonderwijs, want leren rekenen gaat niet vanzelf.
- We zijn trots op onze resultaten.
- We zijn blij met uw belangstelling voor het rekenen. Leren rekenen is een proces waarbij ouders en school samen moeten optrekken.

Bronnen:

Brochure iedereen kan leren rekenen (inspectie)
Leren doen we samen (CPS)

[Bijlage 2]

Inhoud van de folder

Samen leren lezen op De Morgenster

Inleiding

De bedoeling van deze folder is om u informatie te geven over wat u als ouder kunt doen om het leesproces van uw kind te ondersteunen. Er staan steeds drie aandachtspunten centraal:

- a. signalen serieus nemen*
- b. overleggen met school*
- c. thuis extra ondersteunen*

Groep 1 en 2

Signalen serieus nemen:

Om te weten welke signalen serieus genomen moeten worden, kunnen ouders zich de volgende vragen stellen:

- Hoe gaat het met de uitspraak van woorden?
- Begrijpt mijn kind een verhaaltje dat wordt voorgelezen?
- Begrijpt mijn kind het plaatje bij een verhaal?
- Kan mijn kind versjes onthouden?
- Hoe gaat het met rijmen?
- Kent mijn kind de eerste letter van zijn of haar naam?
- Hoe zit het met letters van de namen van familieleden en andere eerste letters van bekende woordjes?
- Zijn er op het consultatiebureau signalen waargenomen die kunnen wijzen op hoorproblemen of spraak- taalproblemen?
- Kan mijn kind namen van kleuren, dagen van de week, cijfers, reeksen onthouden?

Overleggen met school:

- Resultaten van toetsen en observatielijsten.
- Signalen bespreken.

Thuis extra ondersteunen

Om het taalbewustzijn van kleuters te stimuleren kunnen ouders thuis:

- samen boekjes lezen;
- taal- en rijmspelletjes doen.

Spelletjes en oefeningen kunt u ook vinden op:

www.programmamatrix.nl

Groep 3:

Signalen serieus nemen:

Om te weten welke signalen serieus genomen moeten worden, kunnen ouders zich de volgende vragen stellen:

- Hoe zit het met de letterkennis?
- Zijn er tekenen van moedeloosheid, faalangst?
- Zoekt mijn kind uitvluchten om niet naar school te hoeven?
- Heeft mijn kind vaak lichamelijke problemen?
- Zijn er gedragsproblemen?

Overleggen met school

- Vraag naar de resultaten van uw kind.
- Vraag naar de extra begeleiding als die nodig is.
- Signalen bespreken.

Thuis extra ondersteunen

- Oefen op een leuke manier op de computer de klank-letterkoppelingen.
www.steunpunt dyslexie.nl
- Bezoek de website van www.veiliglerenlezen.nl. Per periode wordt uitgelegd hoever het kind vordert in het leesproces. U vindt er tips en boektitels.
- Samen boeken lezen en voorlezen is altijd goed.

- Laat het leesmateriaal aansluiten bij de interesse van uw kind.

BLIJVEN STIMULEREN EN BEMOEDIGEN

- U gaat niet uit van onwil of gemakzucht van uw kind.
- U laat verwijten achterwege.
- U laat merken dat u achter uw kind staat.
- U blijft met uw kind optimistisch en geeft het signaal af dat u samen de problemen gaat aanpakken.

Wanneer is hulp van ouders effectief?

- Oefen liever 4 x 10 á 15 minuten dan één keer een uur.
- Sluit aan bij het niveau van school (leeskoffer verkrijgbaar via school).
- Zorg dat de leeshulp op een leuke en ontspannen manier wordt gegeven.
- Laat uw kind meedenken over de extra oefeningen.
- Zorg voor voldoende afwisseling in de boeken (stripboeken, gedichten, korte verhalen, informatieve boeken).

Omgaan met leesfouten

- Wacht heel kort (5 seconden) als uw kind bij een woord aarzelt.
- Als uw kind er niet uitkomt, zegt u het woord voor en herhaalt u het woord of de zin samen nog een keer.
- Leest het kind een woord of zin verkeerd? Wacht tot het einde van de zin en geef dan een aanwijzing door te zeggen: "Kijk nog eens naar dit woord".
- Lees de zin voor en daarna samen als het niet lukt.
- Complimenten mogen niet uitblijven.

BLIJF LEZEN IN DE ZOMERVAKANTIE

Groep 4 t/m 8:

Signalen serieus nemen (zie hierboven)

Overleg met school want:

- In groep 4 komt het erop aan.
- Als het kind hier niet leert lezen, wordt het steeds lastiger (hardnekkige leesproblemen).
- Thuis blijven lezen en motiveren is van essentieel belang.
Probeer de leesmotivatie hoog te houden (leuke boekjes, niet te moeilijke boekjes).
Tip: www.makkelijklezenplein.nl
- Maak gebruik van situaties in het dagelijkse leven:
Wil jij even de boodschappen opschrijven? Kijk jij eens even wat hier op staat?

BLIJVEN STIMULEREN EN BEMOEDIGEN

Tot slot

- De Morgenster investeert in goed leesonderwijs, want leren lezen gaat niet vanzelf.
- We zijn trots op onze resultaten.
- We zijn blij met uw belangstelling voor het lezen. Leren lezen is een proces waarbij ouders en school samen moeten optrekken.
- Lezen is als fietsen, iedereen kan het leren.

Informatiefolder voor ouders

Bronnen:

*Brochure iedereen kan leren lezen (inspectie)
Houvast bij leesproblemen en dyslexie (balans)*